

This is the **published version** of the bachelor thesis:

Noguer Figueras, Marta; Llusà i Serra, Joan, dir. El patrimoni de Cadaqués (Pedra Seca). Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, 2023. (Grau en Educació Primària)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/301206>

under the terms of the license

EL PATRIMONI DE CADAQUÉS (PEDRA SECA)

MEMÒRIA DEL TREBALL FINAL DE GRAU

Autora: Marta Noguer Figueras
Grau d'Educació Primària
Tutor: Juan Llusà Serra
*Departament de Didàctica
de les Ciències Socials*
Convocatòria Ordinària
3 de Juny de 2024

*Muntanya i mar. Mar i muntanya. I, al mig, Cadaqués. El blanc de les cases de la vila contrasta, per una banda, amb el blau de la Mediterrània, i per l'altra, amb les **lloses de color de plom de la península del Cap de Creus**. Cadaqués no és un poble qualsevol; no. Cadaqués és un poble amb caràcter propi, únic i incomparable*
(Sala i Canadell, R, 1986)

AGRAÏMENTS

El Treball de Fi de Grau que es presenta a continuació és el resultat de molts mesos d'aprenentatge, esforç i dedicació.

En primer lloc, vull donar les gràcies a tots els professors i professores que he tingut durant aquests quatre anys, per la seva paciència, el seu esforç i el seu compromís per l'educació, ja que sense ells/es no hauria estat possible arribar fins aquí.

Tanmateix, també vull donar les gràcies a Juan Llusà Serra, tutor del Treball de Fi de Grau, per tota la seva ajuda i confiança. La seva dedicació i compromís en aquest treball ha estat indispensable, m'ha motivat i m'ha ajudat a donar en tot moment el millor de mi. Gràcies per guiar-me sempre que m'he trobat perduda, pels teus consells i per les teves rigoroses correccions.

D'altra banda, vull agrair a l'institut escola Caritat Serinyana Cap de Creus, per obrir-me les portes del seu centre per a la realització d'una intervenció que ha estat fonamental per extreure els resultats d'aquest treball.

Addicionalment, m'agradaria mencionar a Joan Manel Tajadura un home molt savi, que té molt d'interès per la història del poble i els seus canvis. M'ha explicat la història de la pedra seca de Cadaqués i m'ha proporcionat llibres i imatges que m'han ajudat a redactar el marc teòric.

Per acabar, vull donar les gràcies a la meva família, per la confiança, la motivació, el suport i l'estima.

RESUM

El patrimoni local és un aspecte que dins l'escola no se li dona gaire importància. A més, fent referència a la pedra seca de Cadaqués, aquesta es troba en molt mal estat i gairebé ningú se'n preocupa. És per això que aquest treball vol acostar als alumnes al patrimoni local, concretament a la pedra seca i fomentar la seva importància i conservació. Per fer-ho possible, s'ha realitzat un projecte sobre la pedra seca a l'escola del poble, en dues classes de 5è de primària. A partir d'aquest, de la lectura de la llei LOMLOE i del PEC del centre, he extret uns resultats que m'han ajudat a reflexionar envers la importància del patrimoni local pels infants.

RESUMEN

El patrimonio local es un aspecto que en la escuela no se le da mucha importancia. Además, en referencia a la piedra seca de Cadaqués, ésta se encuentra en muy mal estado y casi nadie se preocupa. Por ello, este trabajo quiere acercar a los alumnos al patrimonio local, concretamente a la piedra seca y fomentar su importancia y conservación. Para hacerlo posible, se ha realizado un proyecto sobre la piedra seca en la escuela del pueblo, en dos clases de 5º de primaria. A partir de éste, de la lectura de la ley LOMLOE y del PEC del centro, he extraído unos resultados que me han ayudado a reflexionar sobre la importancia del patrimonio local para los niños.

ABSTRACT

Local heritage is an aspect that is not given much importance within the school. In addition, referring to the dry stone of Cadaqués, it is in very poor condition and almost nobody cares about it. That is why this work aims to bring students closer to local heritage, specifically dry stone and promote its importance and conservation. To make this possible, a project has been carried out about dry stone in the village school, in two classes of 5th grade of primary school. From this, from the reading of the LOMLOE law and the PEC of the center, I have extracted some results that have helped me to reflect on the importance of local heritage for children.

ÍNDEX

1. PLANTEJAMENT DEL PROBLEMA	1
2. OBJECTIUS	2
2.1. OBJECTIUS DIDÀCTICS	2
2.2. OBJECTIUS DE RECERCA	2
3. CONTEXT	3
4. MARC TEÒRIC	4
4.1. DEFINICIÓ DE PATRIMONI I ELS SEUS TIPUS	4
4.2. IMPORTÀNCIA I NECESSITAT DE L'EDUCACIÓ PATRIMONIAL	5
4.3. ACCIONS I PROGRAMES EDUCATIUS	6
4.4. LA DIDÀCTICA DEL PATRIMONI	7
4.5. PATRIMONI LOCAL I LA SEVA IMPORTÀNCIA PELS INFANTS	8
4.6. PEDRA SECA	9
4.6.1. LA HISTÒRIA DE LA PEDRA SECA A CADAQUÉS	10
5. METODOLOGIA	12
5.1. INSTRUMENTS	13
5.1.1. ANÀLISI PEC I LOMLOE	13
5.1.2. ANÀLISI INTERVENCIÓ	13
5.2. DISSENY DE LA INTERVENCIÓ	13
5.3. ANÀLISI DELS RESULTATS	15
5.3.1. ANÀLISI PEC/ LOMLOE	15
5.3.2. ANÀLISI INTERVENCIÓ ACTIVITAT PRÈVIA	17
5.3.3. ANÀLISI INTERVENCIÓ ACTIVITAT FINAL	20
6. CONCLUSIONS	24
7. BIBLIOGRAFIA	27
8. ANNEXOS	30

1. PLANTEJAMENT DEL PROBLEMA

Actualment, l'educació patrimonial és un concepte que no es tracta molt i, encara menys a l'educació primària.

Cal destacar, tal com afirma Josep M. Pons-Altés (2021), *"l'educació patrimonial es vincula directament amb l'educació crítica i, des de l'educació crítica, es poden plantejar preguntes i reflexionar envers al patrimoni, ja que aquest es tria, s'adopta, es recrea, es reinterpreta desde i per al present"*.

A l'institut escola Caritat Serinyana- Cap de Creus, es treballa el patrimoni local i aquest any concretament la pedra seca del poble. Aquest projecte s'aplica especialment a l'ESO, mentre que a l'escola primària no se li dona gaire importància. És per això, que he decidit treballar també la pedra seca, però en aquest cas amb l'alumnat de primària. El fet d'estudiar-la, d'una banda, ajudarà a interpretar els orígens del present a través de l'estudi dels elements del passat que encara perduren. A més permetrà estudiar i reinterpretar els passats i els presents amb diferents mirades i perspectives.

D'altra banda, alguns autors afirmen que:

Podem relacionar el treball amb la pedra seca amb la formació de la ciutadania global, ja que aquesta té com a principal objectiu ensenyar a la ciutadania a reconèixer-se, comprendre's i estar disposada a pensar i actuar en l'àmbit mundial buscant la justícia social (Goren i Yemini, 2017).

En definitiva, la pedra seca, és una part del patrimoni de Cadaqués, la majoria de la qual, està en molt mal estat, és per això que cal ensenyar i demostrar als infants que el patrimoni és part de la història del nostre poble i que cal preservar-lo. A més a més, els infants no li donen massa importància perquè no coneixen la història ni què implica això per a la història i la cultura de Cadaqués.

En conclusió, és indispensable desenvolupar a l'educació primària una adequada educació patrimonial per tal de formar ciutadans crítics.

2. OBJECTIUS

2.1. OBJECTIUS DIDÀCTICS

- Reconèixer les barraques i edificis de pedra seca com a patrimoni “important” per tal de preservar-lo.
- Adquirir coneixements sobre els monuments de pedra seca del nostre voltant per donar-los importància.
- Aprendre a col·locar els diversos punts de pedra seca del poble sobre un mapa.
- Ser capaç de redactar un text informatiu sobre el monument escollit per tal de donar-lo a conèixer.
- Ser capaç de redactar un text argumentatiu defensant la importància i conservació del patrimoni local.

2.2. OBJECTIUS DE RECERCA

- Informar-me sobre la història i la realitat històrica de la pedra seca: localització, característiques, eines utilitzades, tècnica.... per poder compartir el coneixement amb els infants.
- Apropar als alumnes al patrimoni local (pedra seca) per aprendre a valorar el seu entorn més proper.
- Plantejar una intervenció relacionada amb la pedra seca per tal de fomentar la seva importància i preservar-la.
- Valorar els resultats de la intervenció didàctica en relació a la formació patrimonial dels infants.
- Aportar a la didàctica de les ciències socials informació relativa a l'educació patrimonial.

3. CONTEXT

La intervenció d'aquest tfg es durà a terme a l'institut escola Caritat Serinyana- Cap de Creus de Cadaqués.

Aquest, és un petit poble de l'Alt Empordà (Girona) on predomina el mar, però també la muntanya. És conegut per la seva pissarra gris, els olivars, la paret seca i sobretot les cases blanques. Està ubicat al fons de la badia i al seu damunt es troba el Puig de Pení.

El seu casc antic va estar emmurallat durant molts anys, i es situa a dalt d'un petit turó. Allà es troben carrers característics del poble, molt estrets i empinats, empedrats amb lloses i pedra seca.

L'institut-escola del poble, és un centre públic, de línia completa amb desdoblaments en alguns nivells. La majoria de les famílies són catalanoparlants tot i que també n'hi ha de procedència latinoamericana, àrab i europea. El nivell cultural i socioeconòmic és molt divers en funció de cada família.

Cal destacar que el percentatge d'alumnat amb necessitats educatives especials i/o amb trastorns d'aprenentatge és molt baix. Disposen de l'assessorament d'un professional de l'EAP per diagnosticar alumnes amb necessitats educatives especials.

És una escola força tradicional i actualment encara utilitzen els llibres de text com a eina d'aprenentatge. Tot i que afirmen que els utilitzen com a guia i no se'n fa un ús complet com fa uns anys.

La intervenció es farà en les dues classes de 5è de primària, cada una d'elles amb 13 alumnes.

Hi ha 4 infants amb dificultats en la lectura i l'escriptura, tot i que els seus respectius tutors afirmen que si treballen en grups cooperatius seran capaços de seguir l'activitat perfectament.

4. MARC TEÒRIC

4.1. DEFINICIÓ DE PATRIMONI I ELS SEUS TIPUS

El patrimoni cultural és un conjunt de béns que formen part de pràctiques socials, a les quals s'atribueixen valors i significats, d'una època a una altra i d'una generació a l'altra.

Es diu que la paraula patrimoni engloba dos conceptes, el primer, prové del francès *patrimoine* i el segon, de l'anglès *heritage*. Aquesta primera, *patrimoine*, es centra en allò que es rep de les generacions passades, i *heritage* es centra en allò que es vol transmetre a les generacions futures.

A més, el que es converteix en patrimoni és perquè les persones ho valoren i ho volen conservar per tal de transmetre a les següents generacions.

Fontal et al. (2018) fan una bona síntesi afirmant que *“el patrimoni és de les persones que l'han creat, heretat i transmès. Estableix vincles de propietat, pertinença, transmissió, selecció i valorització”*.

En definitiva, *“si entenem que el patrimoni només són els béns (obres d'art, llocs, monuments, costums...) estarem ignorant una de les veritables claus del patrimoni, la seva essència, els éssers humans i per tant, l'efecte que els béns produeixen sobre les persones”* (González-Monfort, 2019, p. 128).

Cal destacar que trobem diferents patrimonis en funció del seu tipus. En primer lloc podem diferenciar el natural (paisatges i formacions físiques i geològiques) i el cultural, que dins d'aquest trobem el material o immaterial. El patrimoni material fa referència a allò que es pot tocar, com monuments, edificis, escultures... En canvi l'immaterial fa referència a la dansa, la música, la literatura, les llengües, les tradicions...

TIPUS DE PATRIMONI		
NATURAL	CULTURAL	
• Paisatges • Formacions físiques/ geològiques	<u>MATERIAL</u> • Monuments • Edificis • Escultures	<u>IMMATERIAL</u> • Llengües • Tradicions • Dansa • Música

4.2. IMPORTÀNCIA I NECESSITAT DE L'EDUCACIÓ PATRIMONIAL

Fent referència al camp educatiu, l'educació patrimonial vol posar èmfasi i valor al patrimoni perquè sigui reconegut, fins i tot, alguns països, com Espanya, disposen d'instruments per a l'ensenyament patrimonial.

Com a futurs mestres, reconeixem la importància de l'educació com a font de transmissió del patrimoni local dins les escoles. Cal tenir present que si valoritzem el patrimoni podem garantir la seva preservació per molts anys. Tot allò que la societat atorga valor és percebut com a digna d'atenció i consideració tant per part dels ciutadans com de les institucions i altres actors involucrats en el procés de reconeixement i protecció del patrimoni.

Un cop els béns patrimonials són cuidats i conservats, la ciutadania pot gaudir d'ells i arribar a l'últim punt, la sensibilització, és a dir la transmissió, a les futures generacions.

A més a més, els futurs docents som conscients que l'educació té gran responsabilitat en el coneixement i ensenyament del patrimoni. Aquesta educació vol que els infants coneguin i respectin el patrimoni, per tal de formar ciutadans crítics que puguin enriquir-se culturalment. Cal entendre el patrimoni com l'herència que es transmet a les generacions futures, és per això que té gran valor educatiu, i ens permet entendre el passat però també el futur.

González.Monfort, 2019 afirma que *“el patrimoni és l'herència col·lectiva, un valor que s'ha de protegir i que ens ajuda a construir i definir identitats i cultures”*.

Fent referència a les escoles, Seixas (2016) defensa que *“l'ús del patrimoni com a recurs dins l'aula afavoreix el desenvolupament de les capacitats de pensament històric ja que, permet plantejar preguntes sobre el seu context, les seves funcions, les relacions amb el passat, la seva interpretació al present...”*.

El patrimoni facilita la construcció d'habilitats que relacionen el passat, el present i el futur, per tant ajuda també a desenvolupar la consciència històrica i el que aquesta comporta; aprendre a interpretar el passat per entendre el present i fer una perspectiva de futur(González.Monfort, 2019).

4.3. ACCIONS I PROGRAMES EDUCATIUS

Espanya és la tercera potencia mundial en nombre de béns declarats patrimoni de la humanitat i les nombroses accions i programes educatius que giren entorn al nostre patrimoni són font de riquesa per a l'ampliació i foment d'investigacions per generar noves propostes dins d'aquest camp d'estudi (Ceballos García, 2015, p 24).

És per això que a l'any 2010 es va crear l'observatori d'educació patrimonial d'Espanya, amb la investigadora Dra.Frontal al capdavant.

La finalitat d'aquest observatori va ser conèixer, analitzar i diagnosticar l'estat de l'educació patrimonial en territori nacional.

Aquest projecte consta de tres fases: La primera és el coneixement, l'anàlisi i el diagnòstic, posteriorment hi ha la fase de divulgació científica i generació de xarxes de treball, i finalment l'avaluació i internacionalització.

Una altra acció va ser la creació de El Pla Nacional d'Educació i Patrimoni. Aquest és un instrument de gestió dels béns culturals per protegir-los, preservar-los i fer-ne difusió.

Dins dels objectius d'aquest Pla, en destaquen:

- Afavorir la investigació en matèria d'educació patrimonial.
- Fomentar la innovació en didàctica del patrimoni cultural.
- Potenciar la comunicació entre gestors culturals i educadors.

Aquest pla vol unificar criteris per posar com a base en diferents administracions públiques amb la finalitat de connectar-les i realitzar una feina amb el mateix objectiu: Protegir i conservar el que es coneix i es valora a partir de programes i activitats destinades a la formació dels ciutadans en la importància de la investigació, protecció i conservació dels béns culturals (Domingo et al., 2013: 1).

A més a més d'aquestes creacions, hi ha altres accions significatives com ara:

- La creació de la web "personasypatrimonios.com" i diversos perfils a les xarxes socials.
- Dues publicacions a l'editorial Trea (Educació i patrimoni, visions caleidoscòpiques, 2015 i Educació patrimonial: del patrimoni a les persones, 2012).
- Etc.

Amb tots aquest ítems, s'arriba a la conclusió que tot i les millores, la presència d'Espanya en projectes europeus i/o internacionals és molt escassa.

4.4. LA DIDÀCTICA DEL PATRIMONI

La clau de l'èxit per fer accessible el Patrimoni als infants és la utilització d'una metodologia que s'adapti a les seves necessitats. En funció del context, edat, grup classe...

Moltes vegades s'opta per fer-ho a partir del joc, ja que aquest és un recurs didàctic central en l'aprenentatge i adaptació social dels nens/es. Per exemple, per als més petits podem realitzar jocs simbòlics d'expressió corporal o dramatització, utilitzant titelles. En canvi, per als més grans podem realitzar jocs de pensar, d'observar...

Cal tenir en compte que la metodologia no és suficient, és a dir, realitzar un simple joc no ens garanteix un aprenentatge positiu per part dels alumnes. Per generar un aprenentatge d'aquest tipus, caldrà partir dels coneixements previs dels alumnes i ampliar-los amb l'adquisició de nous conceptes.

Cal destacar algunes accions significatives, com per exemple la creació d'una organització (a Aragó), anomenada FAETON, que consta d'un equip de professionals que fan del Patrimoni un recurs educatiu més. Dissenyen i posen en marxa diverses activitats en les que adapten les possibilitats educatives del patrimoni a les necessitats curriculars dels alumnes de la comunitat.

Com a mestres, hem de ser capaços d'enllaçar les possibilitats didàctiques del patrimoni amb els continguts curriculars dels alumnes, com per exemple a través de visites, tallers...

Bàsicament la finalitat didàctica del patrimoni, està enfocada a desenvolupar valors cívics, ètics i afectius en relació a la defensa i protecció del patrimoni, així com el coneixement de costums i tradicions que ajuden a construir la identitat cultural dels individus, fomentant la diversitat cultural, la biodiversitat i la geodiversitat.

“També és important tenir present el coneixement del professorat, que aquest el definim com el que un professor ha de saber i saber fer per ensenyar una determinada matèria” (Estepa, 2000).

José María Cuenca López (2003) va establir tres nivells evolutius de progressió sobre el coneixement didàctic del contingut patrimonial.

El primer nivell és el menor nivell de complexitat i reflexió sobre el coneixement

didàctic del contingut, el segon és un nivell intermig i l'últim té molta complexitat i reflexió envers aquest tema.

Cuadro I
Hipótesis de progresión del desarrollo profesional respecto a la enseñanza del patrimonio.

Niveles	Conocimiento sobre el patrimonio	Conocimiento sobre la enseñanza del patrimonio		
		Categoría II		Categoría III
	Categoría I	Metodología	Contenidos	Metas
Primer nivel Menor nivel de complejidad y reflexión sobre el conocimiento didáctico del contenido.	• Concepción del patrimonio en función de criterios de escasez, grandiosidad y prestigio. • Nula interrelación entre manifestaciones patrimoniales. • No se considera el patrimonio etnológico y tecnológico.	• No se muestra interés didáctico del patrimonio, y su integración en los procesos de enseñanza es de carácter anecdótico. • Características de una metodología tradicional.	• Desarrollo de contenidos conceptuales y actitudinales.	• Finalidad cultural de la enseñanza del patrimonio. • Se obvia la necesidad de actuar para la conservación del patrimonio.
Segundo nivel Nivel intermedio de complejidad y reflexión.	• Concepción del patrimonio en función de criterios estéticos e históricos. • Consideración de todos los referentes patrimoniales desde una perspectiva disciplinar y sin interrelación entre ellos.	• Tratamiento didáctico del patrimonio como fuente del conocimiento histórico. • Mayor dinamización del proceso didáctico. • Metodología más activa por parte del profesor y el alumno.	• Aumento de atención a contenidos procedimentales y, de forma secundaria, a los actitudinales.	• Finalidad cultural o práctica de la enseñanza del patrimonio. • Se considera interés por conservar el patrimonio sin desarrollar actitudes críticas y comprometidas.
Tercer nivel Nivel de referencia en relación con el estado de complejidad y reflexión respecto al desarrollo del conocimiento didáctico del contenido.	• Concepción del patrimonio desde una perspectiva simbólico-identitaria. • Visión integradora de las manifestaciones patrimoniales.	• Tratamiento del patrimonio totalmente integrado en los procesos educativos, como recurso, objeto y contenido de enseñanza. • Diseño de unidades didácticas innovadoras de carácter social e investigativo.	• Planificación integrada de conceptos, procedimientos y actitudes relacionados con el patrimonio. • Consideración del patrimonio como un contenido más de las ciencias sociales.	• Finalidad crítica de la enseñanza del patrimonio. • Fomento de actuaciones comprometidas con la conservación del patrimonio.

En definitiva *“el patrimoni és una realitat que ajuda a difondre no només la cultura, sinó també a crear millors ciutadans i millors persones. És a dir, una societat millor”* (Rodríguez Martínez, 2019).

4.5. PATRIMONI LOCAL I LA SEVA IMPORTÀNCIA PELS INFANTS

El patrimoni local ens explica la història d'un poble i del nostre entorn. És la manera de reconstruir la identitat social i cultural d'un lloc, ajudant a recrear valors, tradicions i creences.

És important tractar el patrimoni local amb els alumnes ja que els prepara per a la vida adulta, ajudant-los a entendre la realitat social per utilitzar la informació d'una manera crítica.

A més a més, ajuda a promoure el reconeixement i apreciació dels elements propis de la localitat i a desenvolupar habilitats que es necessiten per reconstruir el passat. John Dewey (1996, p.94) va plantejar un estudi on la història local fós la part fonamental de l'ensenyament de la història, sobretot en primària, perquè els infants a aquestes edats només entenen els fets propers i positius a ells.

“També despertaria l'interès pel passat, per investigar les seves arrels, ja que no serveix de res memoritzar fets i dates sense establir connexions” (Oyarce Ortuya, 2023).

4.6. PEDRA SECA

La pedra seca, és una tècnica que utilitza la pedra de l'entorn com a material bàsic, sense ciment. Per tant, són les construccions que fan servir la pedra com a únic material.

Normalment aquestes construccions es fan als turons i vessants de les muntanyes per poder-hi practicar l'agricultura del lloc.

L'origen de la pedra seca és molt antic, la major part de mostres són dels segles XVIII, XIX i començaments del XX.

Les podem trobar en moltes parts de l'Europa meridional i gairebé a tota la Mediterrània (generalment Catalunya). L'Alt Empordà és una de les comarques catalanes que en té moltes.

Per realitzar aquestes construccions, en general sempre s'aprofita el material de l'entorn, però a l'Alt Empordà les roques més utilitzades són l'esquist, el gneis, el granit i les calcàries.

En el cas de Cadaqués la roca més utilitzada és la pissarra (roca metamòrfica), característica de tota la zona del Cap de Creus. És un tipus de pedra que es trenca amb facilitat.

A tot Cadaqués no podem dir que hi ha un tipus únic de paret seca, ja que cada una es feia amb la pedra que tenien més a mà, i sempre que es podia agafaven les més grosses i les més petites s'acomulaven en un cloper.

L'element bàsic de la pedra seca és el mur (són les construccions més habituals), que ajuda a anivellar el paisatge amb pendent, ordena el pas de les persones i animals...

A Cadaqués també feien clopers que són un conjunt de pedres col·locades una sobre l'altre i formaven una mena de muntanya de pedres.

Per realitzar totes aquestes construccions feien servir diferents eines com ara el mall, el martell, el punxó, la buixarda...

4.6.1. LA HISTÒRIA DE LA PEDRA SECA A CADAQUÉS

La pedra seca va aparèixer a Cadaqués principalment per delimitar els terrenys, sobretot les vinyes i els olivars. A més, com he mencionat anteriorment, era una tècnica en la que només s'utilitzava un únic material, la pedra seca, sense necessitat de posar-hi ciment.

Ramon Sala i Canadell, en dona referències al seu llibre “Josep Pla i les parets seques de Cadaqués”, explicant la història de l'incendi del poble i característiques o curiositats de la pedra seca.

Tot va començar al juliol de l'any 1986, quan la gent del poble va observar una gran columna de fum al collet de Perafita. Ningú pensava que seria tan gran i immens, ja que, en un moment va arribar a la vila, sobre l'avinguda del Pi, la riera del Rocamar... Van veure com tota la vegetació es cremava, els pins es cremaven... era tot un espectacle!

Però... què en va quedar de tot aquest incendi? Doncs, simplement les parets seques, on es reflecteix un període important de la història de Cadaqués.

Al llibre també s'explica que el bosc del Cap de Creus es va convertir en erm, i després en feixes, en les que van plantar ceps i oliveres. Però per crear aquests espais cultivables necessitaven pedra seca. S'afirma que en tota la nostra costa hi

ha gran quantitat d'aquestes parets però Cadaqués és l'essència mateixa de la civilització de les parets seques.

Josep Pla descriu aquestes pedres com *“pissarres de color de plom que donen un tipus de lloses planes i de fàcil maneig, i amb aquestes la gent construeix les cases, eleva els murs... A més a més està feta a prova de pluges i tramuntanes, de mestrals i d'equinoccis”*.

També explica que amb la fil·loxera gairebé totes les vinyes van desaparèixer del nostre país. Més tard a Cadaqués se'n van replantar algunes però el cultiu de ceps no va tornar a ser mai el que era. A conseqüència de la desaparició de vinyes, es van començar a plantar oliveres. Aquestes són d'origen oriental i van ser portades a Catalunya pels colonitzadors grecs (de Roses i Empúries).

Ell afirma que la construcció de les parets seques i la formació de feixes conseqüents, tenia per objecte primordial la plantació de vinyes. Aquestes donaven el vi de Cadaqués, un vi fort i generalment negre.

Cal destacar que els camins que porten a aquestes vinyes i olivars estan formats generalment per angles aguts que zigzaguegen pel pendent de la muntanya, i tots ells, estan fets amb pedra seca, només cal seguir-la per no desviar-se del camí.

En definitiva l'educació patrimonial és molt important per al desenvolupament dels infants i per crear futurs ciutadans crítics. A més a més, és important ensenyar el patrimoni local per tal que el valorin i intenin preservar-lo en la mesura del possible. En en cas de Cadaqués, també cal donar a conèixer la pedra seca, ja que, és una part del patrimoni del poble, infravalorada i en mal estat, i per aquest motiu cal ensenyar als infants que cal donar-li importància i cuidar-la, ja que, ells són el futur d'aquest poble, i està en les seves mans la preservació d'aquests monuments.

Per aquests motius, en aquest treball, desenvoluparé una recerca professionalitzadora mitjançant una intervenció amb alumnes de 5è de primària de l'escola de Cadaqués. Concretament treballarem la pedra seca a partir d'un projecte que realitzaran de manera autònoma per grups.

5. METODOLOGIA

Per realitzar aquest treball m'he basat en el mètode crític, impulsat per Paulo Freire l'any 1968. Aquest consisteix en formar ciutadans responsables per tal que puguin intervenir en la societat i en l'entorn per tal de millorar-lo. Fent referència als papers, l'alumnat es situa en el centre i és el responsable del seu aprenentatge, en canvi, el mestre és simplement un guia.

En el cas d'aquesta intervenció, es proposa als infants que investiguin sobre un monument de pedra seca del poble, i posteriorment en parelles reflexionin sobre la importància de la pedra seca o del patrimoni local. D'aquesta manera, ells mateixos generen el seu propi coneixement i reflexionen envers el patrimoni.'

“L'estudi no es medeix per el nombre de pàgines llegides en una nit, ni per la quantitat de llibres llegits en un semestre. Estudiar no és un acte de consumir idees, sinó de crear-les i recrear-les”. (Paulo Freire, 1969)

Concretament, es tracta d'una metodologia qualitativa. Tal com diu Cardona (2002), aquest tipus de metodologia va sorgir a partir de les ciències físiques i biològiques i utilitza procediments de mesura que eviten els nombres. Bàsicament s'analitza a través de descripcions i interpretacions.

Per tant, considero que és la metodologia més adient perquè va més enllà de dades numèriques ja que fa reflexionar i entendre la realitat d'un context o lloc. Erikson, Florio y Buschman (1980) afirmen que els mètodes qualitatius són adequats per respondre preguntes com per exemple: Què està passant en un determinat lloc o context?, quin significat té per les persones involucrades el què està passant?... En aquest cas es busca que els alumnes reflexionin envers la pedra seca ja que els edificis estan en mal estat perquè ningú els dóna la importància que es mereixen.

A més a més, la metodologia consta de 3 instruments d'anàlisi, per tal de poder fer una triangulació metodològica i extreure'n uns resultats.

5.1. INSTRUMENTS

5.1.1. ANÀLISI PEC I LOMLOE

En primer lloc, he fet un anàlisi del PEC del centre, focalitzant-me en què diu envers al patrimoni local i si realment es compleix el que es proposa.

A més, també he analitzat la llei LOMLOE, i què diu aquesta en l'àrea del coneixement del medi natural, social i cultural, centrant-me sobretot en el patrimoni.

5.1.2. ANÀLISI INTERVENCIÓ

A banda de l'anàlisi del PEC, també he realitzat una intervenció en la qual trobem els altres dos instruments d'anàlisi, per tal d'obtenir uns resultats òptims en una escola propera a l'entorn (pedra seca de Cadaqués).

El primer d'aquests, és l'activitat d'exploració per saber quin és el seu punt de partida. En primer lloc, vaig demanar als infants, que per la primera sessió, responguessin unes preguntes de "deures". Aquestes giraven envers al concepte de patrimoni, els seus tipus i finalment el patrimoni local del poble.

Tot seguit, a la primera sessió vam comentar les preguntes i vam realitzar un kahoot sobre el patrimoni local.

L'altre instrument va ser un text argumentatiu que era l'activitat final del projecte. Bàsicament, per concloure la intervenció, en parelles, els infants van realitzar uns textos en els quals defensaven la importància del patrimoni local o de la pedra seca.

5.2. DISSENY DE LA INTERVENCIÓ

El marc pràctic d'aquest treball consisteix en una intervenció per apropar als alumnes de Cadaqués al patrimoni local, per tal que el valorin. Concretament la intervenció s'ha realitzat en dues classes de 5è.

Tal com he mencionat en el marc teòric, per generar un aprenentatge positiu per part dels alumnes, cal partir dels seus coneixements previs per tal d'ampliar-los. És per això que els vaig demanar que prèviament a la primera sessió pensessin o apuntessin tres preguntes que eren les següents:

1. Què és el patrimoni?
2. Quins tipus de patrimoni coneixeu?
3. Poseu exemples del patrimoni de Cadaqués.

Per començar la **primera sessió**, vam realitzar un kahoot (*vegeu a annexos*) en el qual es fan preguntes com: què és el patrimoni?, què ens explica el patrimoni local?, quin tipus de pedra s'utilitza a Cadaqués?, exemples de fotografies de llocs de pedra seca i anomenar-los...

Tot seguit vam comentar entre tots les preguntes que els havia demanat que portessin fetes de casa prèviament i finalment vaig presentar un canva (*vegeu a annexos*) amb definicions i dades importants de la pedra seca del poble.

Amb aquesta primera sessió vaig poder veure quin era el nivell dels alumnes envers aquest tema i des d'on partien, si coneixien llocs de pedra seca, les pedres que s'utilitzaven...

En la **segona sessió** vam formar grups de treball amb els quals treballarien durant aquest projecte. Un cop formats, cada grup va buscar llocs de pedra seca que els agradaria investigar. Com a condicions vaig posar que no es repetissin i que no els coneguèssin, d'aquesta manera tothom partia de 0.

Tot seguit cada grup va buscar informació del monument escollit i va redactar un text amb la seva descripció o història (era bastant lliure ja que en alguns d'ells no hi havia massa informació).

Finalment van haver de pensar 3 preguntes de comprensió per fer a la resta de companys a partir del seu text.

La **tercera sessió**, la vam dividir en dues activitats. La primera consistia en situar el monument en un mapa, i calia saber com arribar-hi desde l'escola, ja que, els vaig explicar que visitariem dos monuments propers (sortida). Després a partir del text amb la informació que ells havien seleccionat, vam fer diferents QRs per tal de tenir tota la informació del monument allà.

En la **quarta sessió** vam crear entre tots una pàgina web (*vegeu a annexos*), en la qual van afegir els seus mapes, amb els QRs, els textos i fotografies corresponents.

Per realitzar la **cinquena sessió**, vam anar d'excursió a dos llocs de pedra seca del poble que havien treballat. Per fer-ho més divertit els vaig plantejar una mena de gincama, en la que els donava una pista per saber quin era el primer lloc i quin el segon. Els alumnes que havien treballat aquell monument ens van guiar fins al lloc, ens van explicar el que havien après i tot seguit van plantejar les preguntes per veure si la resta ho havia entès. Finalment van penjar el QR al monument.

En la **sisena sessió** els grups que no van explicar el seu monument durant la sortida perquè no vam anar-hi, ho van explicar a la resta de companys i finalment van fer les preguntes de comprensió.

Per realitzar la **última sessió**, vaig repassar les parts del text argumentatiu amb els infants i posteriorment en parelles van redactar-lo partint de la importància del patrimoni local, o de la pedra seca (opció a escollir). Finalment van penjar els textos a la pàgina web, i vam penjar el link a la pàgina de l'escola, d'aquesta manera les famílies també podran veure el projecte de pedra seca realitzat pels alumnes de 5è. Cal destacar que els alumnes no coneixien el text argumentatiu i era la primera vegada que el feien. Per això els seus respectius tutors van dedicar una hora de català per explicar-lo detalladament i posteriorment van fer una mena de debat per donar idees a favor del patrimoni local i de la pedra seca, d'aquesta manera va ser més senzill realitzar l'activitat final.

5.3. ANÀLISI DELS RESULTATS

5.3.1. ANÀLISI PEC/ LOMLOE

El PEC del centre, defensa que vol relacionar l'alumnat amb el seu entorn més proper i realitzar sortides.

A més a més, entre els seus trets d'identitat trobem:

- Compromís amb els principals trets del parlar salat propi de la vila i també amb la llengua i cultura catalana sense descuidar el país i la comunitat europea.
- Compromís i sensibilitat per l'entorn natural, social i cultural.

D'altra banda, un dels seus objectius generals és:

- Conèixer, valorar, respectar i estimar l'entorn natural i social més proper, reforçant així el sentiment de pertinença i arrelament al municipi i la capacitat d'extrapolar aquests coneixements a altres entorns i al món en general.

Cal destacar, que durant el curs els alumnes sí que realitzen sortides a l'entorn més proper, però aquestes caldria treballar-les d'una manera més profunda dins de les aules, ja que, pels alumnes, simplement és un dia que van d'excursió i prou.

En el cas de 5è, ells van anar a visitar el Corral d'en Morell durant el primer trimestre, i els van explicar una mica la història, però caldria anar més enllà, fomentant la importància de la pedra seca, que actualment la majoria de monuments estan en molt mal estat.

En definitiva, cal promoure la importància del patrimoni local, i donar-lo a conèixer per tal que els alumnes el valorin.

A més a més, en la mesura del possible, els mestres potencien l'ús del cadaquesenc, que forma part del nostre patrimoni, tot i que en general només es fa a l'educació primària.

Concretament, aquest any, els alumnes de l'ESO van fer tot un projecte de pedra seca, en el qual els van ensenyar què és, quins tipus hi ha, on es troben... A més a més van restaurar una barraca de pedra seca del camí del far de cala Nans i també van construir un banc de pedra seca a l'escola, amb l'ajuda de tots els cursos.

Pel que fa a la llei LOMLOE, dins de l'àrea del coneixement del medi natural, social i cultural, aquesta defensa que cal proporcionar a l'alumnat les eines necessàries per afrontar els reptes del segle XXI per poder formar persones actives, responsables i respectuoses amb el món, per tal de transformar-lo.

A més a més, també fa referència al pensament crític, ja que, els infants han de poder prendre decisions davant de les diferents situacions. D'aquesta manera l'alumnat podrà comprendre el món en el que viu i cuidant-lo, respectant-lo i valorant-lo. Per fer això possible, cal deixar llibertat als infants perquè descobreixin, observin i indaquin en els diferents elements naturals, socials i culturals del món que els envolta.

Fent referència al bloc de "societats i territoris", es defensa que cal posar el focus d'atenció als reptes i situacions del present i de l'entorn local i global per tal de poder introduir-nos al món d'una manera cívica, democràtica, solidària i compromesa. Aquest bloc ajuda a que l'alumnat conegui les interaccions entre les activitats humanes i el medi natural i social, amb l'impacte que aquestes generen, per tal de poder participar en activitats que ajudin a cuidar i permetin avançar cap als objectius de desenvolupament sostenible de manera conscient i contextualitzada.

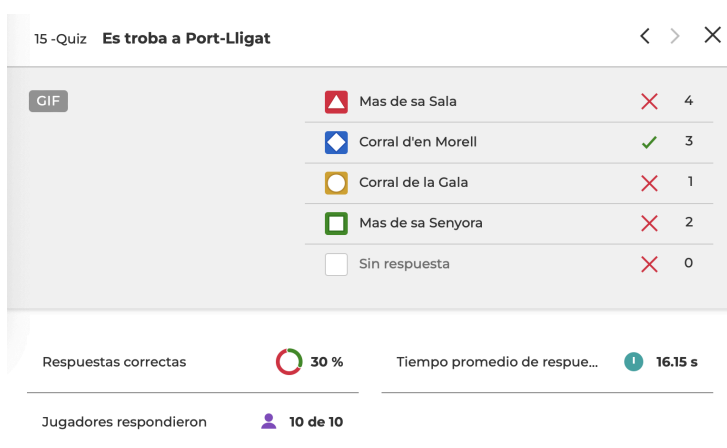
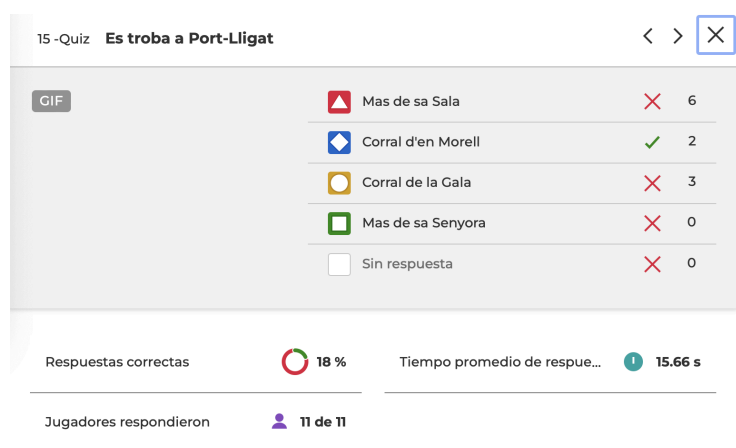
Per tant, tal i com afirma aquesta llei, cal formar ciutadans crítics compromesos amb el món, i amb ganes de transformar-lo. Necessiten ser conscients del patrimoni local que tenen i com ajudar-lo, o com preservar-lo per tal de no perdre'l.

5.3.2. ANÀLISI INTERVENCIÓ ACTIVITAT PRÈVIA

Prèviament a la primera sessió, vaig anar a l'aula a plantejar unes preguntes als infants que havien de dur fetes per poder començar la intervenció.

Em va sobtar, ja que, quan vaig proposar la primera pregunta “què és el patrimoni?”, la majoria dels infants no sabien què era, alguns atribuïen la paraula patrimoni amb la paraula pare, i per tant pensaven que seria alguna cosa relacionada amb la família. D'altres, en canvi, sabien que el patrimoni eren monuments importants del poble, però no tenien en compte que va més enllà, no només és allò que podem tocar.

A més a més, durant la primera sessió, vaig passar un kahoot amb diverses preguntes de patrimoni, com per exemple; Què és?, Quin tipus de patrimoni és la pedra seca?, Quina pedra seca predomina al poble?, Per què van desaparèixer les vinyes?... I també algunes fotografies de monuments de pedra seca del poble. Fent un cop d'ull a les respostes em vaig adonar que la majoria d'ells no sabien el nom dels monuments ni tampoc on es situaven. Per exemple, una de les preguntes era sobre el Corral d'en Morell, una construcció de pedra seca que van anar a visitar al primer trimestre, i en una classe (5è A) només el 18% de la classe la va respondre correctament i a l'altra (5è B), el 30%. A continuació podeu veure les respostes d'aquesta pregunta:

Per aquest motiu, cal que les sortides que fan, siguin significatives, ja que, sinó, ells van a passar-s'ho bé i la informació que se'ls proporciona, no la interioritzen.

És important fer un treball previ a la sortida, explicar-ho, deixar que els alumnes investiguin, es plantejin preguntes, sorgeixin dubtes... per generar un aprenentatge

significatiu. O bé, fer un treball en profunditat durant la sortida, o un cop finalitzada. Però no podem fer que les sortides siguin simplement un passatemps, ja que, necessitem aprofitar-les i generar un aprenentatge positiu, a més a més que motiva molt a l'alumnat.

D'altra banda també em va sobtar que en una classe (5è A) només un alumne va ser capaç de saber on es situava la Torre de les Creus, que aquesta és un monument de pedra seca que es troba al poble. Quan vaig veure això vaig decidir que algun grup hauria de treballar-la per ser conscients de quins monuments tenim propers al poble i poder-los visitar.

A continuació adjunto la pregunta amb les respostes dels infants:

Seguint en aquesta línia, una altra pregunta feia referència al Corral de la Gala, un monument de pedra seca que Dalí va regalar a la seva dona i es troba molt proper al centre del poble. Concretament els vaig posar un mapa, el vaig explicar, i els infants havien de marcar quin monument hi havia situat en aquell lloc. Per el mateix motiu que l'anterior, també vaig decidir que era important que algun grup el treballés. A continuació adjunto la pregunta amb les seves respostes (5è A):

D'altra banda, aquesta classe tampoc era conscient de quina era la pedra més utilitzada a Cadaqués, ja que només el 27% la va respondre correctament. És per això que després quan vaig explicar la presentació amb informació de pedra seca del poble, amb aquesta classe vam buscar pedres seques perquè poguessin veure quina era la pissarra i en què es diferencia d'altres pedres seques. Considero que és molt important saber quina és la pedra seca de Cadaqués, ja que és part del patrimoni, i no és igual que altres pedres.

En el cas de 5è A, un cop finalitzat el kahoot, vaig veure que 6 preguntes d'un total de 15 van ser difícils per l'alumnat. En canvi, a la classe de 5è B, només 3 preguntes van ser difícils per ells. Això em va fer reflexionar que això podia anar lligat amb el tutor/a d'aula, ja que en el cas de 5è A tenen un mestre que no és del poble, fa 2 o 3 anys que està treballant a l'escola però no coneix tant Cadaqués com la mestra de 5è B, que és del poble de tota la vida.

A continuació es poden veure el % total de respostes correctes per cada classe, es pot observar que la diferència és només d'un 6%.

5è B

5è A

5.3.3. ANÀLISI INTERVENCIÓ ACTIVITAT FINAL

Durant la última sessió, els infants van redactar un text argumentatiu en parelles sobre la importància del patrimoni local i la pedra seca.

Al començar el projecte, la gran majoria de la classe no sabia el mal estat en el que es troben molts monuments o barraques de pedra seca, i al llarg del projecte, al fer la investigació, han vist que cal preservar-los, ja que n'hi ha molts enrunats i alguns alumnes comencen el text mencionant-ho.. A continuació teniu alguns exemples:

TEXT 1: Nosatros creiem que té molta importància conservar i protegir es patrimoni de Cadaqués perquè creiem que hi ha molts edificis que estan en mal estat, com per exemple alguns de pedra seca que hem treballat en es projecte. Per això hauriem de conservar es patrimoni local.

TEXT 3: Actualment, en molts llocs, es patrimoni no té la importància que es mereix i alguns tenen edificis en molt mal estat, és a dir que no els conserven. Nosatros pensem que seria adequat conservar el patrimoni local i donar-li la importància que es mereix.

TEXT 7: Actualment a Cadaqués hi ha moltes construccions fetes amb pedra seca, alguns estan en molt mal estat, i per això creiem que és important conservar-los.

TEXT 11: Cadaqués té molts monuments fets de pedra seca, alguns d'ells estan en mal estat i per això creiem que és important conservar-los i donar-los importància perquè creiem que formen part des patrimoni natural i cultural del nostre poble.

A més a més, també defensen que cal cuidar-los per poder-los passar de generació en generació, és a dir tot això que ells han après de la història de la pedra seca i dels monuments del poble, ho han pogut anar a veure i volen que les següents generacions també puguin tenir aquest privilegi. Alguns mencionen la parla saladada i que no la volen perdre, que també la volen passar a les següents generacions.

A continuació teniu alguns exemples:

TEXT 1: *En primer lloc hem de conservar-lo per poder-ho passar de generació en generació perquè també puguin disfrutar de ses tradicions, de la parla salada i dels masos, barraques, travesseres...*

A més, nosaltros hem crescut aprenent i gaudint del patrimoni del nostre poble i considerem de gran importància que les següents generacions també puguin fer-ho.

TEXT 2: *D'altra banda estimem el parlar cadaquesenc i salat perquè és l'idioma oficial de Cadaqués i no se li dona l'importància que es mereix. Hauríem de ser conscients que si el perdem, perdrem una part fonamental i única del nostre poble.*

TEXT 3: *A més un altre aspecte a destacar és la nostra parla. No la volem perdre ja que actualment s'està perdent i nosaltros intentem parlar cadaquesenc i defensar-lo. Volem que es passi de generació en generació.*

TEXT 5: *D'altra banda, és important saber la parla de Cadaqués, que és el Cadaquesenc, ja que s'està perdent i nosaltros intentem parlar-lo per conservar-lo per tal de poder-lo passar a les futures generacions.*

TEXT 9: *A més a més, també és important conservar-la per no perdre les tradicions i per estimar-la sempre. D'aquesta manera les generacions futures també podran gaudir-ne.*

Tanmateix, afirmen que gaudeixen aprenent del patrimoni del poble, les seves tradicions, les seves festes... i és important conservar-ho. S'han adonat que el patrimoni local ens ajuda a entendre les arrels del passat però també a interpretar el present. En les següents frases podeu veure'n alguns exemples:

TEXT 2 : *D'una banda ens explica la història d'un poble de les seves arrels o tradicions com per exemple: Sant Sebastià o la pedra seca. A dia d'avui*

alguns edificis de pedra seca estan en molt mal estat i caldria conservar-los o fins i tot, arreglar-los.

TEXT 4: *En segon lloc forma part de la vida de ses persones, ens uneix a ses festes i tradicions. A partir des patrimoni també aprenem danses o jocs populars, com per exemple ses sardanes, o ses patacades que ballem a Sant Sebastià.*

TEXT 5: *En primer lloc, és important mantenir ses festes que només es celebren a Cadaqués com Sant Sebastià i animar a que tothom ho celebri.*

TEXT 6: *A més a més per entendre millor sa forma de viure del poble i ses seus arrels. Ens ajuda a entendre el passat i interpretar el present.*

TEXT 12: *En segon lloc, és important conservar-la perquè li tenim estima i forma part de la història des nostre poble. Mus ajuda a aprendre del passat i del present.*

D'altra banda, alguns afirmen que estimen el poble, i que el patrimoni forma part de la seva essència, fan que Cadaqués sigui especial. A continuació teniu alguns exemples:

TEXT 3: *En primer lloc, estem a favor perquè Cadaqués és es nostru poble i l'estimem. A més hem nascut aquí i som cadaquesencs.*

TEXT 11: *Cal conservar la pedra seca perquè és part de la història de Cadaqués, de sa seu identitat i sa seu essència.*

Altres infants, quan parlen de la pedra seca, afirmen que aquestes construccions van ser fetes per els seus avantpassats del poble i que, eren moltes hores de dedicació i feina, i moltes persones treballant per fer-ho. I que, per tant, calia conservar-ho. A més a més, saben que el fet de poder veure aquests monuments ens ajuda a entendre com vivien abans.

TEXT 7: *Per una banda mos ajuda a saber com es vivia abantes, és a dir, es nostros avantpassats ho van construir amb pedres sense utilitzar cap altre material, per tant mos explica sa història des nostro poble.*
Per altra banda creiem que cada construcció de pedra seca és únic. Cada monument té una història, per això no ho volem perdre.

TEXT 8: *En segon lloc, hi han Km i Km de construccions de pedra seca, s'han dedicat hores i hores a posar pedra sobre pedra. Per tant, hi ha molt treball i dedicació per a fer cada una d'aquestes construccions.*

TEXT 10: *En primer lloc perquè ses construccions són molt antigues per tant s'han de que cuidar i mantenir-les en peu.*
En segon lloc perquè així els cadaquesencs i persones d'altres pobles podran admirar la tècnica i la bellesa de la construcció dels nostres avantpassats i per això penso que s'ha cuidar i estimar.

TEXT 11: *En primer lloc volem conservar-los perquè forma part de la història des nostru poble, i així podem admirar la tècnica i la bellesa de ses construccions des nostrus avantpassats.*

TEXT 12: *A més, cada construcció és única, i darrere cada una d'elles hi ha moltes hores de dedicació i moltes persones que hi han treballat.*

Un cop finalitzada la meva intervenció, puc afirmar que tots ells han après sobre la pedra seca del poble, reconeixen que és important i cal conservar-la. A més s'han adonat de la quantitat de patrimoni que tenim a Cadaqués i l'afortunats que som de viure-hi.

Un aspecte a destacar és que em van sorprendre els infants quan em van demanar si podien escriure el text en cadaquesenc. Ells consideren que la parla és una part fonamental del patrimoni i que actualment s'està perdent perquè en general el parlen les persones més grans, però els joves i els més petits, no acostumen a fer-ho. Per tant, tots ells van escriure el text en cadaquesenc i els tutors i jo els vam ajudar a corregir les faltes i els dubtes.

6. CONCLUSIONS

Després d'haver realitzat el marc teòric, la intervenció i l'anàlisi dels resultats, podem destacar la importància del patrimoni local pels infants. És indispensable ensenyar-lo per tal que tinguin consciència del que forma part del seu poble, de la història i també de les seves vides. Cal que entenguin la realitat social d'on viuen. Fent referència als objectius didàctics plantejats inicialment considero que els he assolit tots, en major o menor mesura.

En primer lloc em vaig proposar que els infants fossin capaços de “reconèixer les barraques i edificis de pedra seca com a patrimoni important per tal de preservar-lo”. Cal recordar que abans de començar, no sabien què era el patrimoni ni la importància de la pedra seca, però un cop finalitzat, cada un d'ells va redactar un text afirmant que estaven a favor de conservar i preservar el patrimoni local i la pedra seca del poble justificant-ho amb diferents motius.

En segon lloc, volia que “adquirissin coneixements sobre els monuments de pedra seca del nostre voltant per donar-los importància”. Com he dit anteriorment, en els seus textos defensaven la seva importància i han adquirit coneixements sobre els diferents monuments ja que han conegut diversos masos o edificis de pedra seca que no coneixien. Van fer una recerca per tal de triar quin monument volien “estudiar” i van trobar que hi ha molta quantitat d'aquest tipus d'edificis al llarg del poble i del Cap de Creus, i que molts d'ells no estan en bon estat.

A més, l'objectiu “d'aprendre a col·locar els diversos punts de pedra seca del poble sobre un mapa”, també el van fer en una sessió quan van col·locar el seu monument de pedra seca escollit en un mapa. Cal destacar que els monuments que eren més propers al poble la majoria els van saber situar al mapa, però els que estaven més lluny, van necessitar mirar el maps per poder saber on col·locar-los. Però van fer-ho molt bé i de manera autònoma, ja que si tenien dubtes ells mateixos agafaven l'ordinador per buscar el lloc exacte on es situa.

D'altra banda, considero que els dos objectius que fan referència a redactar textos; “ser capaç de redactar un text informatiu sobre el monument escollit per tal de donar-lo a conèixer” i “ser capaç de redactar un text argumentatiu defensant la importància i conservació del patrimoni local”, estan més que assolits ja que van dedicar diverses sessions a buscar informació i fotografies, a redactar-los i revisar-los.

Fent referència als objectius de recerca, amb el marc teòric m'he pogut informar sobre el patrimoni local, la pedra seca i la seva importància. També he pogut acostar als infants al patrimoni local fent una sortida als monuments més propers, i he fomentat la importància i preservació de la pedra seca ja que, tots ells defensen que estan a favor en els seus textos argumentatius. A més, he valorat i analitzat els resultats i penso que he aportat informació a la didàctica de les ciències socials mitjançant aquesta intervenció i l'anàlisi.

A partir de la posada en pràctica he vist que els alumnes han anat adquirint el coneixement a poc a poc però de manera autònoma. Cal recordar que al principi tots ells no sabien ni què volia dir el concepte de patrimoni, i molts l'atribuïen a la paraula "pare", però un cop analitzats els monuments i amb tot el què han après, tots ells han estat capaços d'entendre el concepte i de defensar el patrimoni local i la pedra seca, aportant diverses raons i justificant-les. Tots els textos defensen la seva importància i tots ells són conscients del que tenen a Cadaqués i volen lluitar per conservar-ho.

Puc afirmar que l'aprenentatge ha estat significatiu i positiu, a més han tingut total llibertat per triar el monument que ells volguessin per tal de saber-ne més. A més, sé que han entès perfectament el concepte de patrimoni local i la seva importància, ja que ells mateixos em van demanar si podien escriure el text en cadaquesenc, ja que la parla del poble forma part del nostre patrimoni, i per això és important utilitzar-la perquè no es perdi.

Considero que la meua intervenció ha estat molt positiva però com a proposta de millora, proposaria ampliar les sessions, és a dir realitzar un projecte més llarg, de més hores, ja que en el meu cas, només disposava de 7 sessions i ha estat un petit tast de la pedra seca del poble. Si el projecte es fés en més sessions, per exemple durant tot l'any una hora cada setmana o cada dues, es podrien donar a conèixer tots els masos i monuments que hi ha actualment construïts amb pedra seca i d'aquesta manera els infants sabrien la quantitat que n'hi ha, perquè molts no són gaire coneguts i cal donar-los més visibilitat.

D'altra banda, també suggereixo treballar i donar importància a altres aspectes del patrimoni en treballs posteriors. Jo he fet simplement una pinzellada del patrimoni local, però m'he centrat en la pedra seca ja que com he mencionat anteriorment disposava de poques sessions. Però caldria parlar i ensenyar tot el patrimoni local

per conscienciar als alumnes del que tenen al poble, quina és la seva història i perquè cal conservar el patrimoni.

Personalment crec que totes les escoles haurien de treballar el patrimoni, ja que, he pogut veure que nens i nenes de 5è no sabien ni què era. És per això que, si en l'educació primària fem a cada curs petites pinzellades del patrimoni local, al acabar l'etapa els infants sabran moltíssimes coses del patrimoni i la seva importància.

Com a futurs docents, fem-ho possible!

7. BIBLIOGRAFIA

- Alexiskate(2016). *MODELO CRÍTICO. MODELOS PEDAGÓGICOS*. En línia. Consultat el 6 d'Abril de 2024, a:
<https://modelospedagogicosblog.wordpress.com/2016/01/26/modelo-critico/>
- Associació desenvolupament rural integral. *Tot un món de pedra seca- Alt Empordà*. Totunmondepedraseca.cat. En línia. Consultat el 31 de Desembre de 2023 a:
<https://www.totunmondepedraseca.cat/2-a-que-en-s-referim-quan-parlem-de-pedra-seca/>
- *Conocimiento del Medio Natural, Social y Cultural*. (n.d.). Gob.es. En línia. Consultat el 9 de març de 2024 a:
<https://educagob.educacionyfp.gob.es/curriculo/curriculo-lomloe/menu-curriculos-basicos/ed-primaria/areas/conocimiento-medio.html>
- Educativa, I. (n.d.). *El conocimiento de los niños sobre el patrimonio de su ciudad*. Ugr.Es. En línia. Consultat el 30 de Desembre de 2023 a:
https://digibug.ugr.es/bitstream/handle/10481/40415/Inmaculada_Garc%EDa_Mart%EDn.pdf;jsessionid=3668E46D2F2F89C6DA4C2DB84E37E7ED?sequence=1
- Fontal Merillas, O. (2016). Educación patrimonial: retrospectiva y prospectivas para la próxima década. *Estudios Pedagógicos*, 42(2), 415–436. En línia. Consultat el 26 de Desembre de 2023 a:
https://www.scielo.cl/scielo.php?pid=S0718-07052016000200024&script=sci_arttext&tlng=pt
- Fontal, O., & Luna, U. (n.d.). *Educación patrimonial: clave de futuro para la gestión del patrimonio*. Pasosonline.org. En línia. Consultat el 27 de Desembre de 2023 a:
https://www.pasosonline.org/Publicados/pasosoedita/PSEdita29/PSEdita29_1_1.pdf
- González-Monfort, N (2021). *Ciudadania compromesa i educació: propostes per al foment de la memòria democràtica*. En línia. Consultat el 2 de Desembre de 2023 a:
<http://llibres.urv.cat/index.php/purv/catalog/download/483/504/1123-1?inline=1>

- González-Monfort, N (2019). *La Educación patrimonial, una cuestión de futuro. Reflexiones sobre el valor del patrimonio para seguir avanzando hacia una ciudadanía crítica*. Universitat de Barcelona. En línia. Consultat el 28 de Desembre de 2023 a:
<https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjnx7WJ0rCDAXtTqQEHX6iBMUQFnoECCgQAQ&>
- Cardona Moltó, M (2002). *Introducción a los métodos de investigación en educación*. Uniroja.es. En línia. Consultat el 26 d'Abril de 2024 a:
<https://dialnet.unirioja.es/servlet/libro?codigo=661913>
- *Qué es FAETON?* (n.d.). FAETON Servicios Educativos. En línia. Consultat el 30 de Desembre de 2023 a:
<https://www.educafaeton.es/que-es-faeton/>
- María, O., & Fernández, M. (n.d.). *EDUCACIÓN Y PATRIMONIO*. Csif.Es. En línia. Consultat el 27 de Desembre de 2023 a:
https://archivos.csif.es/archivos/andalucia/ensenanza/revistas/csicsif/revista/pdf/Numero_14/OLGA%20MARIA_MORENO_1.pdf
- Ortuya, F. O. (2023, July 27). *Patrimonio local y turismo: una relación simbiótica*. LinkedIn.com. En línia. Consultat el 30 de Desembre de 2023 a:
<https://es.linkedin.com/pulse/patrimonio-local-y-turismo-una-relaci%C3%B3n-simbi%C3%B3tica-oyarce-ortuya>
- *Projecte Educatiu de Centre*. (n.d.). Xtec.cat. En línia. Consultat el 9 de març de 2024 a: <https://agora.xtec.cat/iecadaques/projecte-educatiu/pec/>
- Rodríguez Martínez R, 2017. *El patrimonio cultural como herramienta de aprendizaje*. Grupo san valero. En línia. Consultat el 30 de Desembre de 2023 a:
<https://www.gruposanvalero.es/actualidad/blog/el-patrimonio-cultural-como-herramienta-de-aprendizaje>
- *Unidades Didácticas. Patrimonio Cultural Inmaterial*. (n.d.). Gob.es. En línia. Consultat el 30 de Desembre de 2023 a:
<https://www.cultura.gob.es/planes-nacionales/planes-nacionales/educacion-y-patrimonio/actuaciones/unidades-didacticas.html#:~:text=La%20finalidad%20de%20la%20did%C3%A1ctica,individuos%2C%20a%20la%20vez%20que>

- Rodríguez Martínez R, 2017.*El patrimonio cultural como herramienta de aprendizaje*. Grupo san valero. En línia. Consultat el 30 de Desembre de 2023 a:
<https://www.gruposanvalero.es/actualidad/blog/el-patrimonio-cultural-como-herramienta-de-aprendizaje>
- Sala i Canadell R, 2023. *Josep Pla i les parets seques de Cadaqués*. Llibre de text. Consultat el 26 de Desembre de 2023
- *Vista de Análisis de concepciones sobre la enseñanza del patrimonio en la educación obligatoria*. (n.d.). Raco.cat. En línia. Consultat el 26 de Desembre de 2023 a:
<https://raco.cat/index.php/EnsenanzaCS/article/view/126155/183042>
- *Vista de Observatorio de Educación Patrimonial en España, desencadenante de subproyectos de mediación entre el arte y las personas*. (n.d.). Raco.cat. En línia. Consultat el 26 de Desembre de 2023 a:
<https://raco.cat/index.php/Hermus/article/view/313250/403374>

8. ANNEXOS

1. ANNEX 1 Taules de la situació d'aprenentatge realitzada a l'escola:

-Sessió 1:

Nom de l'activitat:	QUÈ EN SABEM?
Temporització:	15 minuts
Metodologia:	A partir d'un kahoot els alumnes hauran de respondre preguntes com per exemple què és el patrimoni?, les tradicions també formen part del patrimoni?, quina pedra és la més utilitzada per fer les construccions de pedra seca del poble, quin edifici de pedra seca és el que es mostra en la fotografia?
Organització:	Individual

Nom de l'activitat:	DES D'ON PARTIM?
Temporització:	25 minuts
Metodologia:	Comentar les preguntes que els infants van portar fetes des de casa per veure quin és el seu coneixement envers aquest tema (pedra seca).
Organització:	Gran grup

Nom de l'activitat:	APRENEM-NE MÉS!
Temporització:	20 minuts
Metodologia:	A partir d'una presentació (canva) aclarar conceptes i també parlar del poble en relació a la pedra seca (la seva història, quina es la roca més utilitzada...).
Organització:	Gran grup

-Sessió 2:

Nom de l'activitat:	ENS INFORMEM!
Temporització:	60 minuts
Metodologia:	Formar grups 4-5 persones i triar un monument de pedra seca del poble que no el coneguin gaire per investigar-lo i aprendre'n més. Un cop triat, han de cercar informació i redactar un text informatiu que parli de la seva història, la seva descripció, per a què s'utilitzava... (és bastant lliure, en funció de la informació que trobin i vulguin utilitzar). Un cop acabat pensar 3 preguntes per fer al grup classe.
Organització:	Grups

-Sessió 3:

Nom de l'activitat:	ON SITUEM EL NOSTRE MONUMENT?
Temporització:	30 minuts
Metodologia:	Amb l'ajuda del maps situar el monument escollit en un mapa (proporcionat en paper). D'aquesta manera els infants miraran a quin carrer es troba, quins carrers els envolten... A més a més calia saber el recorregut, és a dir com arribar-hi, ja que els vaig dir que aniríem a dos monuments que ells havien treballat (sortida).
Organització:	Grups

Nom de l'activitat:	ESCANEJA'M!
Temporització:	30 minuts
Metodologia:	Creació d'un QR Ensenyar amb el projector pas a pas com fer un QR per tal que cada grup segueixi els passos corresponents per fer-lo.
Organització:	Grups

-Sessió 4:

Nom de l'activitat:	VOLEM DIFONDRE LA NOSTRA FEINA!
Temporització:	60 minuts
Metodologia:	Creació d'una web. Amb la pàgina "wix", dissenyar una pàgina web i afegir el text de cada grup, juntament amb el QR, el mapa i una fotografia.
Organització:	Gran grup.

-Sessió 5:

Nom de l'activitat:	CONEGUEM ELS LLOCS DE PEDRA SECA MÉS PROPER!
Temporització:	2 hores
Metodologia:	Sortida a dos monuments del poble propers a l'escola. Els dos han estat treballats per dos dels grups. Un cop allà el grup que ho ha treballat ens explica el que ha après i fa les preguntes al grup per veure si han entès el que han explicat. Després enganxar el QR al lloc corresponent. Finalment van buscar una caixa on hi havia la seva recompensa.
Organització:	Gran grup.

-Sessió 6:

Nom de l'activitat:	PARLEM DE TOTS ELS MONUMENTS QUE HEM TREBALLAT!
Temporització:	60 minuts.
Metodologia:	Els grups que no van explicar el seu monument durant la sortida perquè no vam anar-hi, ho van explicar a la resta de companys i finalment van fer les preguntes de comprensió.
Organització:	Gran grup.

-Sessió 7

Nom de l'activitat:	QUÈ EN PENSEM DEL PATRIMONI LOCAL?
Temporització:	90 minuts.
Metodologia:	Crear un text argumentatiu sobre la importància del patrimoni local o la pedra seca. Prèviament, repassar les parts del text argumentatiu. Per acabar, enganxar els textos a la web i repassar-la.
Organització:	Individual/ gran grup.

2. ANNEX 2 Link al joc del Kahoot (primera sessió):

<https://create.kahoot.it/share/patrimoni/342a310c-5f4f-4da5-9663-630c7e68edcc>

3. ANNEX 3 Link a la presentació introductòria sobre la pedra seca a Cadaqués (primera sessió):

<https://create.kahoot.it/share/patrimoni/342a310c-5f4f-4da5-9663-630c7e68edcc>

4. ANNEX 4 Link a la presentació de repàs del text argumentatiu (última sessió):

<https://create.kahoot.it/share/patrimoni/342a310c-5f4f-4da5-9663-630c7e68edcc>

5. ANNEX 5 Link a la web amb els textos dels diferents monuments de pedra seca i els textos argumentatius finals:

<https://alumnescadaques.wixsite.com/pedra-seca-cadaqu-s>

6. ANNEX 6 Imatge de la primera sessió (presentació):

7. ANNEX 7 Imatges de l'activitat de la sortida al Corral de la Gala i a la Torre de ses Creus:

